

Invitation to Biblical Interpretation
Exploring the Hermeneutical Triad of History,
Literature and Theology
Andreas J. Köstenberger
Kregel Publications, 2011

Anmeldt af **Peter V. Legarth**

Jeg har til tider i min undervisning nævnt, at hvis man ikke ved, hvad man skal svare på et spørgsmål, kan man altid sige, at det er et hermeneutisk problem. Det lyder flot, men i virkeligheden siger man ikke ret meget, for hvad er hermeneutik? Det er et lidt flagrende begreb, som kan defineres på flere måder, og det hører i øvrigt hjemme i både teologi, litteratur, psykologi og musikvidenskab.

Bibelfortolkningen er på mange måder ramt af den postmoderne relativisme. Kristne mennesker kommer frem til særdeles divergerende forklaringer af de bibelske tekster; man kan få fornemmelsen af, at teksterne kan tages til indtægt for et hvilket som helst synspunkt. Dertil kommer, at man i enhver diskussion kan sætte sin modpart til vægs med en bemærkning om, at vi jo ikke skal være fundamentalister og bogstavtrælle. Når det er sagt, kan man behændigt skyde de bibelske tekster ud på et sidespor eller spænde dem for sine egne yndlingsideer. Jeg vil påstå, at vi alle står i fare for sådanne selvkredsende tendenser. Bibelfortolkning er en vanskelig kunst, men der er hjælp at hente i adskil-

lige fremstillinger. En af de nyeste og meget omfangsrige er *Invitation to Biblical Interpretation: Exploring the Hermeneutical Triad of History, Literature, and Theology* af Andreas Köstenberger og Richard Patterson fra 2011.

Geometriske figurer er tidligere blevet benyttet i den hermeneutiske debat. Man har anvendt en hermeneutisk cirkel eller en hermeneutisk spiral. Köstenberger og Patterson opererer tilsvarende med en hermeneutisk trekant: (1) historie, (2) litteratur og (3) teologi. Pointen er, (1) at Gud har åbenbaret sig i historien, (2) at vi har vidnesbyrd herom i den bibelske litteratur, og (3) at vi lærer derved åbenbaringsens indhold at kende og kan drage teologiske følgeslutninger. Som det fremgår af underrubrikken er Köstenberger og Pattersons fremstilling bygget op omkring disse tre elementer: History, Literature, Theology. Det hedder hos Köstenberger og Patterson: "Since Christianity is a *historical* religion, and all texts are historically and culturally embedded, it is important that we ground our interpretation of Scripture in a careful study of the relevant historical setting.

Since Scripture is a text of *literature*, the bulk of interpretive work entails coming to grips with the various literary and linguistic aspects of the biblical material. Finally, since Scripture is not merely a work of literature but inspired and authoritative revelation from God, the goal and end of interpretation is *theology*" (66). Det er fortjenstfuldt, at forfatterne fra starten redegør for deres evangelikale udgangspunkt. Ifølge Köstenberger og Patterson er Bibelen "the inerrant, inspired Word of God" (26).

Ved fortolkningen af den bibelske litteratur begynder Köstenberger og Patterson ikke med detaljen og udvider perspektivet. Tværtimod bevæger Köstenberger og Patterson sig fra det almene til det specielle, fra en skildring af kanon og via en beskrivelse af de forskellige genrer i Bibelen for på den basis at sætte fokus på de enkelte ord, sproget etc. Konsekvensen er, at bibelfortolkningen kommer til at bestå af en proces i syv trin: (1) Preparation, (2) History, (3) Literature: Canon, (4) Literature: Genre, (5) Literature: Language, (6) Theology, (7) Application and Proclamation (27).

Fremstillingen er bygget særdeles pædagogisk op. Det enkelte kapitel indledes med en bestemmelse af kapitlets formål (*objectives*) og kapitlets indhold (*outline*), og det illustreres grafisk, hvorledes indholdet af det enkelte kapitel indgår i den hermeneutiske trekant. Kapitlet afsluttes med nogle repeterende guidelines. Key words bliver forklaret, og ved hjælp af spørgsmål og opgaver (*study questions + assignments*) hjælpes læseren i tilegnelsen af stoffet. Kapitlerne afsluttes med en bibliografi. Forfatterne gør dermed deres yderste for, at vi som læsere skal være i stand til at tilegne os stoffet. Dette viser sig også i den sproglige form. Köstenberger og Patterson udtrykker sig klart og let forståeligt, og de mange illustrationer, introduktioner og op-

summeringer gør det til en nydelse at læse denne bog.

I den første del af fremstillingen rettes opmærksomheden imod Bibelens historisk-kulturelle kontekst. Dette studium er vigtigt, fordi vi jo lever i en helt anden kontekst end den bibelske. Skal vi ikke misforstå de bibelske tekster og deres anliggende, er det naturligvis vigtigt, at vi kender den historiske situation, som de hører hjemme i. Köstenberger og Patterson anfører en kort, men detaljeret bibelsk kronologi, en opstilling hvis detaljer naturligvis altid kan diskuteres. Kan man virkelig datere Abraham så præcist som år 2167-1992 f.Kr. (102)? Er Galaterbrevet skrevet før apostelmødet (109)? Og så videre.

Om arkæologien hedder det, at den generelt har suppleret og bekræftet, hvad vi allerede ved fra Skriften om personer, steder og begivenheder (114). Forfatterne præsenterer desuden det store kildemateriale i de nærorientalske tekster (Ancient Near Eastern Literature = ANE), men reserverer sig med rette over for en misbrug af disse tekster, en misbrug der ytrer sig på den måde, at komparative studier kommer til at kontrollere og dominere vores forståelse af de bibelske tekster. så at bibelteksternes unikke karakter bliver problematiseret (94, 119).

I bogens anden del rettes spotlys imod bibelteksterne som litteratur. I denne sammenhæng behandles i første omgang Bibelen som kanon. Når det gælder Det Nye Testamente, drøfter Köstenberger og Patterson først loven, dens transmission og applikation i en kristen menighed og dernæst Exodus-begivenheden og pagtsbegrebet. Med rette hedder det, at Moses-pagten har en basal konditionel karakter (177, 186), modsat Abraham-pagten (179, 186).

Analogt diskuteres den nytestamentlige kanon, idet fokus rettes imod den teo-

logiske betydning af evangelierne, ApG, brevene og Apokalypsen. Det overordnede princip er, at de enkelte dele (bibelteksterne) skal interpreteres i lyset af helheden (kanon) (227).

Köstenberger og Patterson forklarer derefter bibellitteraturens mange genrer. Redegørelsen er udførlig og strækker sig over 232 sider. Det er af gode grunde vigtigt at kende de enkelte genrer i Bibelen. Hvis man misforstår bibeltekstens genre, misforstår man bibeltekstens ærinde. I Det Nye Testamente udgør evangelierne en vigtig genre. Köstenberger og Patterson argumenterer for, at evangeliegenren ikke er *sui generis* eller at sammenligne med den græsk-romerske biografi; derimod kan evangelierne og ApG bedst ses som en historisk fortælling med paralleller i Det Gamle Testaments historiske fortællinger (372). De fire evangeliers litterære og teologiske karakteristika bliver fremhævet, blandt andet ved hjælp af sondringen mellem den virkelige forfatter, den implicite forfatter og narratoren (386-391). Det overordnede synspunkt er følgende: "The Gospels are historically accurate and reliable" (382). I et særskilt kapitel behandler Köstenberger og Patterson lignelserne som genre.

Brevgenren bliver genstand for en udførlig drøftelse. Det hedder, at Paulus' breve ikke skal tolkes som mundtlige taler, men som breve. Paulus følger ikke spillereglerne for den antikke retorik, men for den antikke epistolografi (468). Også Paulus' anvendelse af Det Gamle Testamente og hans inddragelse af kristne traditioner behandles på en overskuelig og kortfattet måde. Der er meget at hente i Köstenberger og Pattersons fremstilling, som også omfatter den øvrige brevlitteratur i Det Nye Testamente, idet det blandt andet afvises, at 2 Pet er pseudonymt (486-488). Særlig værdifuld er i dette kapitel afsnittet

om brevene som lejlighedsskrifter på den ene side og som normative tekster på den anden side. Hvorledes uddrage de teologiske anliggender af tekster, der i den grad er situationsbestemte (491-496)?

Endelig redegør Köstenberger og Patterson for apokalyptikken som genre. Særlig interessant er her fremstillingen af Åbenbaringsbogens brug af Det Gamle Testamente. Med inspiration fra Richard Hays sonder Köstenberger og Patterson mellem forskellige typer af allusioner og ekkoer (543). Ligeledes giver Köstenberger og Patterson retningslinjer for fortolkningen af symboler i Åbenbaringsbogen. Der er meget stof at hente her. Man bliver godt informeret ved læsningen af denne bog. Opstillingen i punkter og hyppige kursiveringer letter tilegnelsen af stoffet.

Bogens anden del slutter med en grundig fokusering på den sproglige side af Bibelen. De særlige kendetegn ved de bibelske sprog udredes, og mange aspekter af grammatik, syntaks og diskurs-analyse bliver diskuteret. Köstenberger og Patterson behandler disse emner på en måde, så at også personer uden forudgående kendskab til græsk og hebraisk kan drage nytte af fremstillingen.

Semantikken beskæftiger sig med ordenes betydning, og Köstenberger og Patterson slår fast, at de bibelske begreber må fortolkes og forstås i lyset af den sammenhæng, som de er en del af. Dermed distancerer forfatterne sig fra den fejlslutning, at et ords grundbetydning er afgørende for dette ords anvendelse overalt (631-633). Ja, Köstenberger og Patterson opstiller ikke færre end tolv faldgruber, når man skal bestemme et ords betydning (630-653). Her er i sandhed meget at hente for den seriøse ekseget og prædikant. Det samme gælder afsnittet om billedsprog.

Bibelsk teologi udgør den tredje side i

den hermeneutiske trekant. Det faglige arbejde med Bibelens historiske kontekst og med Bibelen som litteratur har ikke et formål i sig selv, men målsætningen er: bibelsk teologi. Bibelsk teologi er teologi udledt af Bibelen. Bibelteologi er teologi, der er bibelsk (694). Köstenberger og Patterson redegør i den forbindelse for bibelteologiens metode og forskningshistorie og orienterer om fem forskellige måder at opbygge en bibelsk teologi henholdsvis nytestamentlig teologi (701-703).

I et afsluttende kapitel rettes opmærksomheden imod applikation og proklamation. Köstenberger og Patterson giver her en række konkrete råd til den, der vil studere Bibelen og prædike over de bibelske tekster. Köstenberger og Patterson foreslår konkrete leksika, kommentarer, bibelprogrammer og så videre. Köstenberger og Patterson hævder i den forbindelse, at

den retoriske struktur i en prædiken over en fortælling fra Bibelen skal følge den litterære struktur i Bibelens egen fortælling (743), hvilket der gives flere eksempler på. Fremstillingen afsluttes med et appendiks med forslag til anbefalelsesværdig litteratur inden for de eksegetiske fag.

Min konklusion er, at dette er en anbefalelsesværdig bog. Visse detaljer kan man stille sig spørgende overfor, og der er aspekter, som man savner, for eksempel en behandling af læserens rolle ved fortolkningen og en drøftelse af samspillet mellem forfatter, tekst og den oprindelige tilhører. Man kunne her og der ønske sig en mere udførlig behandling af dette og hint, men det er på den anden side klart, at bogen med sine 800 sider er stor nok i forvejen. Man bliver med denne bog hjulpet særdeles godt på vej, når det gælder bibelfortolkningens metodiske principper.